

MLADI I PRAVO NA INFORMISANOST U DIGITALNOM PROSTORU

KLJUČNE ČINJENICE

▶ KAKO SE MLADI INFORMIŠU?

Mladi se većinski informišu putem mobilnih telefona, a više od polovine njih se ne informiše svakodnevno. Od društvenih mreža najviše koriste Instagram, a od aplikacija za komuniciranje Viber. TikTok koristi nešto više od trećine mladih u Srbiji (porast sa 23,3% u 2020. na 35% u 2021. godini) dok je upotreba Fejsbuka u blagom opadanju (sa 92,1% u 2020. godini na 86,6% u 2021. godini¹). Među onima koji se informišu onlajn postoje tri glavna izvora vesti: sajtovi tradicionalnih medija (35%), društvene mreže (32%) i televizija (30%)².

▶ „BITI DOBRO INFORMISAN/A” – ŠTA TO ZNAČI?³

- Biti „u toku”;
- Imati pristup tačnim i proverenim informacijama, informisati se iz pouzdanih izvora;
- Pratiti dešavanja koja su trenutno značajna u društvu, lokalno i globalno;
- Detaljno istraživati i preispitivati izvore, međusobno porediti različite izvore i informacije.

● GDE MLADI PRONALAZE INFORMACIJE O TEMAMA KOJE SU IM VAŽNE?⁴

- O obrazovnim mogućnostima i razmenama: *na sajtu fakulteta, Erazmusa, kancelarije za mlade, putem različitih grupa na Fejsbuku i oglasa na Instagramu;*
- O poslovima i praksama: *na sajtu Infostud, putem LinkedIn-a i njuzletera omladinske zadruge;*
- Voleli bi da postoji: *objedinjeni sajt za mlade o obrazovnim mogućnostima i razmenama, mentor/ka za programe u inostranstvu.*

✈ KAKO SE MLADI INFORMIŠU O KORONAVIRUSU?

- Izvor kojem najviše veruju: *Svetska zdravstvena organizacija;*
- Na početku pandemije bili su zasuti poplavom informacija i dezinformacija, a istina se menjala iz dana u dan sa naučnim otkrićima – *bilo je teško nešto uzeti kao pouzdanu informaciju, osećali su zbunjenost;*
- Ogromna količina informacija na dnevnom nivou na početku pandemije – *loš uticaj na mentalno zdravlje kod nekih ispitanika/ca.*

⚠ MLADI I LAŽNE VESTI:

- U digitalnom medijskom okruženju svako može kreirati, objaviti i proširiti vest na internetu, pa su u takvom ubrzanom medijskom okruženju, čini se, mladi prepušteni sami sebi. Imunitet protiv manipulacija u digitalnom medijskom prostoru gradi se kroz *usvajanje medijske pismenosti, odnosno građenje veštine kritičkog promišljanja i odnosa prema medijima.*

1 „Alternativni izveštaj o položaju i potrebama mladih u Republici Srbiji – 2021.”, str. 162.

2 „Informisanje u digitalnom okruženju u Srbiji”, Centar za medijska istraživanja, Fakultet političkih nauka Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2020, str. 7.

3 Nalazi sa fokus grupa realizovanih za potrebe izveštaja „Mladi i pravo na informisanje” u martu 2022. godine.

4 Isto.

REZULTATI ANKETE MAGAZINA OBLAKODER⁵:

- 94,7% mladih smatra da je medijska pismenost važna;
- Polovina mladih misli da mladi u Srbiji nisu medijski pismeni;
- 64% mladih smatra da su lažne vesti jako problematične za društvo;
- Kao lažne vesti koje bi mogle ozbiljno da ugroze nekoga, najčešće navode one koje se tiču zdravlja, rata, ali i dezinformacije o migrantima/kinjama koje se često graniče sa govorom mržnje.
- Ispitanici/ce na fokus grupama istakli su da u širenju medijske pismenosti mogu da pomognu formalne obuke, formalno obrazovanje, kao i radionice i prilozi na vidljivim platformama. *Ključ rešavanja problema vide u edukaciji* - u školama i uz pomoć stručnih lica.

KREDIBILNOST IZVORA – ČEMU (NE) VERUJU MLADI?⁶

- **Ne veruju:** bombastičnim naslovima, senzacionalističkom tonu, vestima koje izazivaju jake emocije, medijima iz kojih se krije uticaj neke političke partije;
- **Veruju:** kada mediji za informacije koje iznose navode reference i dokaze, i daju priliku stručnim osobama da govore o različitim temama – teže objektivnosti.

KOJE TEME MLADI ŽELE?⁷

- *Istorijske teme* u formi debate, da bi se bolje razumela trenutna dešavanja;
- Više izveštavanja *o omladinskoj politici i mladima, o organizacijama i događajima za mlade*, na portalu posvećenom mladima;
- Ostale teme koje su izdvojili kao važne su: *ekologija, politika, ekonomija, zdravlje i vakcinacija, mentalno zdravlje*, kao i opšte informisanje iz različitih oblasti.

GDE SU DIGITALNA I MEDIJSKA PISMENOST U FORMALNOM OBRAZOVANJU MLADIH?

- Digitalno obrazovanje je termin koji se odnosi na dve različite, komplementarne oblasti obrazovne politike – jedna obuhvata mere usmerene na digitalne kompetencije nastavnika/ca i učenika/ca, dok druga obuhvata pedagošku primenu digitalnih tehnologija u cilju unapređivanja kvaliteta nastave i učenja.⁸ *Za 90% zanimanja na evropskom kontinentu neophodno je poznavanje digitalnih tehnologija⁹*, što je razlog više da govorimo o potrebi razvoja digitalnih kompetencija mladih i u Srbiji, pogotovo u kontekstu obrazovanja. Jezik, mediji i kultura izborni je predmet u pojedinim srednjim školama, a sem toga, *formalno obrazovanje za sada ne uključuje medijsku i digitalnu pismenost.*

MLADI I DIGITALNO NASILJE

- Digitalno ili internet nasilje je svaki oblik nasilja koje nastaje upotrebom digitalnih tehnologija. Starosna granica u kojoj deca počinju da koriste digitalne tehnologije je sve niža, pa tako i rizik od ove vrste nasilja. *Svaki treći učenik/ca doživeo je neko uznemirujuće iskustvo na internetu, skoro četvrtina učenika/ca nije razgovarala ni sa kim o svom problemu*, misleći da će nestati sam od sebe. Prilikom bavljenja temom nasilja i njegovom prevencijom veoma je značajna uloga medija, pre svega etičkog i odgovornog izveštavanja.

5 Od 20. oktobra 2021. godine do 22. marta 2022. godine na anketu magazina Oblakoder o medijskoj pismenosti, lažnim vestima i informisanju odgovorilo je 114 osoba.

6 Nalazi sa fokus grupa koje su realizovane za potrebe izveštaja u martu 2022. godine.

7 Isto.

8 „Strategija razvoja obrazovanja i vaspitanja u Republici Srbiji do 2030. godine”, Ministarstvo nauke, prosvete i tehnološkog razvoja, februar 2021.

9 Okvir digitalnih kompetencija – Nastavnik za digitalno doba 2019, Zavod za unapređenje obrazovanja i vaspitanja, Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, Zavod za vrednovanje kvaliteta obrazovanja i vaspitanja, Beograd, 2019.